

innhold

Drepende enighet

Politikere og opinion er kvelende enig, dermed ble det ingen miljødebatt i valgkampen.

Side 3

Dårlig teknikk?

Coop Norge belønner ikke grønne kunder med bonuspoeng fordi det ikke er teknisk mulig. Det er det i Sverige.

side 6

— Forferdelig leit

Skogeierforbundet er skuffet over at Naturvernforbundet sier nei til prosjektet "Levende Skog".

side 8

Slakter avtaler

Frivillige avtaler er lite egnet i miljøpolitikken, mener OECD. Miljøverndepartementet er derimot svært fornøyd med avtalene.

Side 10

En grønn jurist

Juristen Anna Lindh samlet den svenske miljølov-givningen. Miljøsidan kan ikke får fullrost henne nok.

side 11

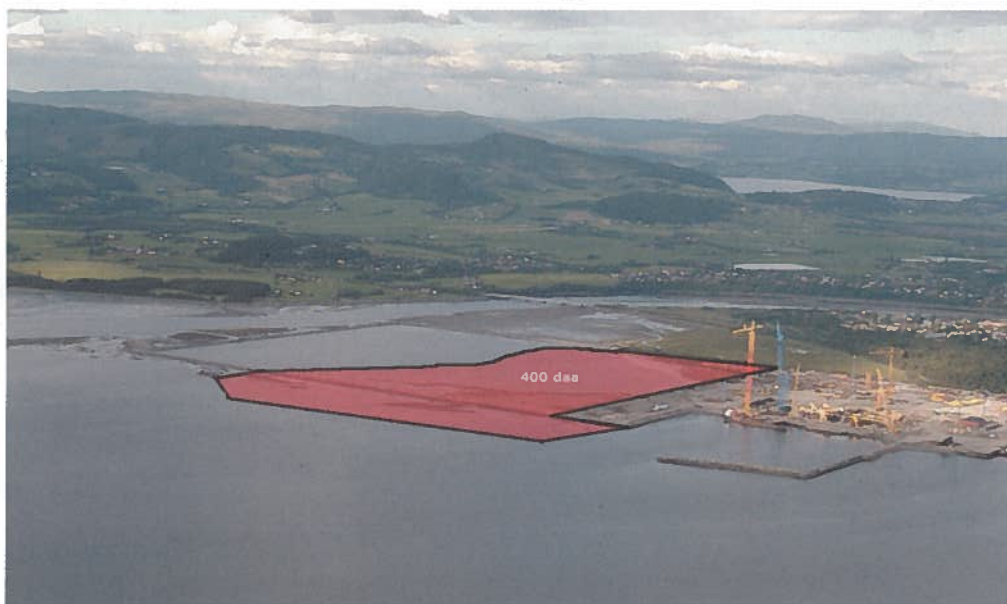
Blir Bush bærekraftig?

Grønne verdier kan bli en screwball i den amerikanske presidentvalgkampen. Republikanske partistrateger advarer Bush mot å ignorere miljødebatten.

side 12

Direktoratet for naturforvaltning:

Skryter av Ørin-utbygging

Bildet viser området der Verdal kommune ønsker industriutbygging. Dette inngrepet, i Norges mest uberørte og verdifulle elvedeltaområde, skryter Direktoratet for naturforvaltning uhemmet av. (Foto: Halvor Sørhuus)

Den meget kontroversielle utbyggingen av elvedeltaet Ørin får skryt av Direktoratet for Naturforvaltning (DN). "Den nye løsningen vil ha positive virkninger på naturen i området", skriver DN. Samtidig åpner direktoratet for oljevirkksomhet på Svalbard. Miljøvernere reagerer med undring på direktoratets nye holdninger.

Side 4 og 5

To skritt tilbake og ett frem

Fra første januar neste år slipper næringslivet å betale el-avgift. Årsaken er at overvåkningsorganet ESA mener dagens fritak for el-avgift i industrien er i strid med EØS-avtalen. ESA har gitt politikerne et ultimatum: Enten må industrien begynne å betale avgift, eller så må også resten av næringslivet slippe å betale avgiften på 9,5 ore pr kWh. Regjeringen velger det siste, men ifølge Dagens Næringsliv blir avgiften på elektrisitet til oppvarming gjeninnført fra 1. juli neste år.

Uten avgift på elektrisitet blir det ikke lønnsomt å bygge ut fjernvarme. Derfor har planer om nye fjernvarmeanlegg blitt lagt på is i påvente av hva som skjer med el-avgiften.

Regjeringen skal ha ros for at avgiften på oppvarming beholdes. Men at de velger å fjerne hele avgiften fra første januar for deretter å gjeninnføre deler av den et halvt år senere er urekkelig bakvendt.

Siden lavere pris fører til økt forbruk av elektrisitet, bør det være et mål for regjeringen å frita minst mulig. Det er ingen grunn til at elektrisitet til belysning skal fritas for avgift. I Danmark betaler næringslivet avgift på lys og varme, mens de har unntak for elektrisitet brukt til produksjon. Denne ordningen er også godkjent av EU.

Regjeringen har i avgiftsspørsmålet gått to skritt tilbake og ett skritt frem, men det er fortsatt tid til å ta et skritt til.

Vil bygge ut mer av Øvre Otta

Åslaug Haga (Sp) sier ja til en større utbygging av Øvre Otta, med overføring av Breidalsmagasinet til Raudalen.

Haga mener Norge trenger mer kraft fordi vi forbruker mer enn det vi produserer.

— Øvre Otta-prosjektet gir mye strøm med minimale miljømessige konsekvenser, sier Haga til Gudbrandsdølen Dagningen.

Selv om saken ikke er drøftet i sentralstyret eller i stortingsgruppa, går den nye Sp-lederen god for at partiet vil støtte opp under ei større utnyt-

ting av Øvre Otta enn det som det er gitt konsesjon for. Den såkalte halve utbyggingen vil gi en kraftproduksjon på 525 GWh, men i den senere tid er det fra lokalt hold satt fram krav om overføring fra Breidalsmagasinet til Raudalen. Dette vil øke produksjonen med mellom 200-250 GWh.

Senterparti-leder
Åslaug Haga.

Dykker etter ammunisjon

Statens Forurensningstilsyn (SFT) undersøker Randsfjorden i Jevnaker kommune og Vilbergstjern i Ullensaker kommune for dumpet ammunisjon og avfall etter den andre verdenskrig. På bildet ser vi eksempel på ammunisjon observert på bunnen nordøst for Nordbytangen på rundt 40 meters dyp. Antatt størrelse på objektet er 30-40 cm.

Foto: SFT/Sperre.

Arbeidet omfatter blant annet undersøkelser med miniubåt og hensikten er å kartlegge omfang av dumpet ammunisjon og av-

fall, samt å avklare om dette utgjør noen miljøfare for omgivelsene.

Fjellflora i fare

Etter hetebølger, tørke, flom og andre ekstreme værphenomen advarer nå WWF mot klimaeffekter på plante- og dyrelivet.

WWF-publikasjonen "No Place to Hide: Effects of Climate Change on Protected areas" ble lagt frem under World Parks Congress i Durban. Den viser at deler av fjellfloraen er i ferd med å forsvinne.

Av publikasjonen går det frem at klimaendringene påvirker arters levevilkår og tvinger flere til å finne nye leveområder eller habitater. Over hele verden tvinger endrede leveforhold arter eller artssamfunn til å søke nye habi-

tater, men i fjellnaturen er det ofte ikke flere steder igjen å flytte. Alpene drønning, edelweissen er blant annet i ferd med å forsvinne fra den europeiske fjellkjeden.

Ifølge WWF international står lave fjell som Hochschwab, Rax, og Schneeberg i fare for å miste mange arter fordi fjellene ikke lenger kan tilby fluktveier i høytiden.

"Normal" fisk

Prøver tatt av fisk fanget i Barentshavet nær stedet ubåten K-159 gikk ned, viser helt normale strålingsverdier.

På oppdrag fra Bellona ble fangst tatt av Norwegian Seafood analysert hos Næringsmiddelstilsynet i Salten, for å finne ut om eventuell stråling fra K-159 hadde påvirket fisken. Prøveresultatene viser et Bequerell-innhold i fisken på 0,20 Bq/kg i fisk som ble fanget 29. august, døgnet før K-159 sank, og 0,23 Bq/kg i fisk fanget 30. august. Dette er normalverdier for fisk i dette området.

— Endringen er ubetydelig, sier atomfysiker Nils Böhmer i Bellona til hjemmesiden.

Mellom 0,2 og 0,25 Bq/kg er regnet som helt trygt. Han understreker at først når verdiene går over 1 Bq/kg er det grunn til å bekymre seg. Prøvene ble tatt av fisk fanget i området Honningsvåg-Slettne-Sleppen, og det er tatt prøver både av torsk og sei.

— Debatten drept av enighet

Liten mediainteresse og en miljøvernminister som ser ut til å gjøre det godt, gjør at miljøraker havnet i skyggen ved årets valgkamp, mener valgforsker. Men har media feilvurdert velgernes interesser?

AUDUN GARBERG
Natur & miljø Bulletin

— Jeg tror til syvende og sist at media har et overtak på politikerne og media har ikke vært særlig interessert i miljø på mange år. Det er først og fremst SV og Venstre som kan vinne på at miljø blir en valgkampsak. Jeg tror nok de har lyst til å kjøre det frem, men at de ikke ser noen åpning i media, sier Todal Jensen. Han er valgforsker og professor i statsvitenskap ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.

Selv om miljøraker ble ansett som viktigere enn innvandringspolitikk ved valget i 2001, fikk sistnevnte langt større oppmerksomhet. I innvandringspolitikken er alle partiene mot Frp og opinionen blir polarisert.

— Ingen er mot miljø. For skjellene ligger i prioritering.

Dermed får man ingen ordentlig motstander. Problemet for miljøbevegelsen i øyeblikket er at de ikke greier å mobilisere mot en miljøvernminister som ser ut til å gjøre det godt. Debatten blir drept av enighet.

Tausheten rundt miljø i valgkampen skyldes imidlertid ikke mangel på gode og konfliktfylte saker, mener Todal Jensen, men for at disse skal havne høyt på dagsorden må en rekke ulike faktorer virke sammen.

— Mediene må bli interessert, opinionen være bekymret og partiene må se at det er noe å hente, sier Todal Jensen og minner om at partiene må prioritere beinhardt hvilke saker de kjører frem.

— MER Å HENTE

Valgforsker Bernt Aardal er enig i at medienes, politikernes og velgernes interesse for miljøvern

har blitt avhengig av dramatiske og spektakulære miljøkatasstrofer som preger nyhetsbildet.

— Samtidig ser vi at de store svingningene i klimaet som vi stadig opplever, ikke fanger medienes og politikernes interesser til tross for at dramatikken er relativt stor, påpeker Aardal.

— Blant velgerne finnes det i hvert fall en viss miljøinteresse som i liten grad fanges opp i debatten. Mitt inntrykk - ikke minst basert på våre analyser av velgernes underliggende holdninger og verdier - er likevel at det er grunnlag for atskillig større fokus på dette temaet enn det som er tilfelle. Kanskje det henger sammen med at miljøvernet ikke har de samme sterke "klientgruppene" som for eksempel skole, skatt og innvandring?

Ved forrige valgkamp i 2001 hadde heller ikke NRK eller TV2 noen egne TV-debatter om miljø.

— TV SETTER IKKE DAGSORDEN

Professor i journalistikk ved Universitetet i Oslo, Sigrud Allern, analyserte innholdet i mediene og forteller at 6 prosent av nyhetssendingene i NRK hadde innslag om miljø, mens den tilsvarende andelen for TV2 var bare 2 prosent. Selv om dette er langt lavere dekning enn tema som skole, skatter og avgifter, minner Allern om at en rekke stridsspørsmål overhodet ikke ble nevnt i fjernsynskanalen, for eksempel omstrukturering av Forsvaret.

— Fjernsynet er ikke veldig opptatt av å sette dagsorden i andre spørsmål enn de som toneangivende partier ønsker å ta opp, men er mer opptatt av å kontrollere deltagere og formatet de blir presentert i, sier Allern.

Lag ditt eget opprop

På hjemmesiden www.opprop.no kan du lage din egen underskriftsaksjon.

AUDUN GARBERG
Natur & miljø Bulletin

I dag florerer underskriftsaksjoner i form av e-post uten at disse blir samlet noe sted. Det inspirerte redaksjonen i Dagbladet.no til å opprette et nettsted for underskriftskampanjer.

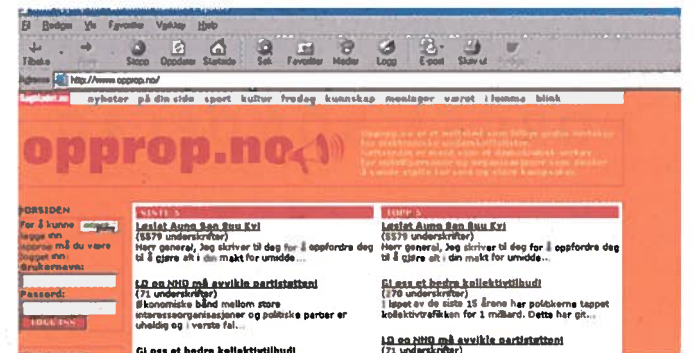
— Poenget er å la folk bruke vårt verktøy til på kjempe for en sak som er viktig for dem. Det har ingen hensikt at hver enkelt organisasjon skal bruke tid og ressurser til å bygge opp slike tjenester selv, sier prosjektleder Jan Thoresen i Dagbladet.no.

Han forteller at nettstedet er ikke-kommersielt, selv om de håper å generere noen nye lesere for Dagbladet på nett.

AVANSERT

www.opprop.no er inspirert av det amerikanske nettstedet petitiononline.com, men den norske varianten er ifølge Thoresen langt mer avansert.

— Hos oss kan man starte kjedebrev på internett med oppfordring om å undertegne oppropet. Mottagerne kan videreføre e-posten. I tillegg kan signere via SMS, samt oppfordre

Hvor mange meningsfeller har DU cyberspace?

folk til å underskrive via SMS.

Mandag 15. september hadde 269 personer skrevet under et opprop for bedre kollektivtilbud, registrert av Naturvernforbundet og Natur og Ungdom. Lista toppes av oppropet for å sette fr den burmesiske opposisjonspolitikeren Aung San Suu Kyi, mens 71 personer foreløpig

har sluttet opp om oppropet mot LO og NHOs partistøtte.

Alle som ønsker det kan opprette sitt eget opprop, såfremt de registrerer seg med navn og mobilnummer. — Alt som er lovlig og ikke-diskriminerende blir akseptert, forsikrer Thoresen.

Krass kritikk mot DN

Direktoratet for naturforvaltning (DN) roser ødeleggelsen av det største brakkvannsdeltaet i Midt-Norge mens saken er ute til høring, hevder Erik Solheim i Naturvernforbundet.

JENS P. TOLDNÆS
Natur & miljø Bulletin

Skal et direktorat som ikke er høringsinstans uttale seg og ta stilling i en sak som er ute til offentlig høring? Leder Erik Solheim i Naturvernforbundet reagerer sterkt på at Direktoratet for naturforvaltning (DN) roser Verdals kommune for sitt arbeid med utvidelsen av havneområdet på Ørin Nord.

SVÆRT GODT FORNØYD

— DN er svært godt fornøyd med det arbeidet Verdals kommune har gjort for å finne ny løsning for havneutvidelsen ved Ørin Nord i Verdal. DN mener

at den nye løsningen vil ha positive virkninger på naturen i området, skriver direktoratet på sin hjemmeside.

— Den som leser dette kan vanskelig tolke artikkelen som annet enn en klar støtte til det forslaget kommunen har presentert. Saken er ute til offentlig høring. DN står, etter det vi kjenner til, ikke på høringslisten, sier Solheim, som mener DN på eget initiativ går utbyggingsinteressenes ærend når direktoratet uttaler seg på den måten.

Solheim skriver nå brev til direktoratet der han ber DN rette opp det misvisende inntrykket artikkelen skaper.

Norsk Ornitologisk Forening er ikke negativ til industriutbygging, men mener dette området på Fættaskogen er et mye bedre alternativ. (Foto: Halvor Sørhuus)

— Vi vil i det lengste tro at DN har gjort en feil i vanvare, og at en faglig seriøs institusjon ikke kan la den bli stående, sier han.

TAR IKKE SELVKRITIKK

— Har DN gjort en feil i denne saken?

— Man kan selvsagt diskutere om vi som et direktorat bør gå ut på denne måten. Samtidig synes jeg det er viktig å påpeke at vi roser de to tredjedelene av

elvedeltaet som er blitt spart, ikke den tredjedelen som blir ødelagt, sier direktør for DNs naturbruksavdeling, Ola Skaug.

Ifølge Skaug har direktoratet hatt mange og lange diskusjoner med Verdals kommune.

— Når vi ser at disse samtalene har ført oss fra 100 prosent utfylling til en brøkdel, må det være lov å være fornøyd. Det er for øvrig første gang jeg som byråkrat er blitt beskyldt for å være for tidlig ute, sier han.

211 FUGLEARTER

Naturvernforbundet er, i tillegg til å være svært kritisk til DNs fremgangsmåte, heller ikke like begeistret for utbyggingsplanen.

— DN kjenner de enestående kvalitetene ved Ørin Nord, med 211 registrerte fuglearter og flere andre høyt rangerte verdier. Dette største brakkvannsdeltaet i Midt-Norge er i tillegg et spesielt rikt økosystem. For biologisk mangfold representerer planen trolig det mest alvorlige av aktuelle inngrep i dette landet, sier Solheim.

NORGES BONDELAG

DN åpner for oljevirksomhet på Svalbard

Hopen på Svalbard er foreslått som naturreservat, men i verneplanen åpner Direktoratet for Naturforvaltning (DN) for petroleumsvirksomhet.

TONE MIKALSEN
Natur & miljø Bulletin

For en tid tilbake foreslo Sysselmannen på Svalbard Hopen som fredet naturreservat. WWF har gjennomgått den endelige tilrådingen fra Direktoratet for Naturforvaltning vedrørende verneplan for Svalbard. De liker mildt sagt dårlig at Direktoratet for Naturforvaltning i verneforskiptene for Hopen naturreservat legger til et punkt som åpner for tillatelse til "etablering av midlertidig kaianlegg utenfor stasjonsområdet i forbindelse med en eventuell letefase knyttet til petroleumsaktivitet i Barentshavet Nord."

VIKTIG HEKKEOMRÅDE

Hopen er ifølge WWF blant de viktigste områdene i planen for nye verneområder på Svalbard.

— Vi anser det som meget oppsiktsvekkende dersom regjeringen på denne måten legger til rette for mulig framtidig petroleumsvirksomhet i området. Dette er noe regjeringen har avslått klart og tydelig tidligere. I tillegg sendte olje- og energiminister Einar Steensnæs ut en pressemelding i slutten av august om at disse områdene ikke er åpnet for petroleumsvirksomhet. Det knytter seg betydelig miljøinteresser til Svalbard som vil være uforenlig med oljevirksomhet, sier direktør Samantha Smith i WWFs internasjonale arktisprogram til Natur & miljø Bulletin.

Hun legger til at Hopen er

Her åpner Direktoratet for naturforvaltning for oljevirksomhet. (Foto: Ann Kristin Balto/Norsk Polarinstitutt)

særdeles viktig som hieområde for isbjørn og hekkeområde for sjøfugl.

DN AVVISER ÅPNING

Seniorrådgiver Elisabeth Jernqvist i Direktoratet for Naturforvaltning (DN) avviser at de tar stilling til å åpne område for utvinning av olje eller gass i Barentshavet Nord.

— I forbindelse med høring av en verneplan vurderer vi om tiltakene som er ønsket av oljedirektoratet lar seg kombinere med vern i det foreslåtte verneområdet, sier hun.

LAGRE OLJELENSER

— DN har i sin tilrådning vurdert området rundt dem meteorologiske stasjonen som står der i dag som stort nok til å dekke denne type anlegg og installa-

sjoner. Dette området inngår ikke i det foreslåtte verneområdet, minner Jernqvist om.

DN har lagt inn en mulighet for å gi dispensasjon til et midlertidig kaianlegg i sjøen utenfor stasjonsområdet. Her er planen å lagre oljelenser og annet nødvendig utstyr i forbindelse med eventuelle utslipp. Sjøområdet er for øvrig inkludert i verneforslaget.

— Det er ikke er anledning til å etablere installasjoner eller kaianlegg uten tillatelse fra Sysselmannen på Svalbard. Konsekvensene for miljøet ved en slik etablering vil da vurderes og de store naturverdiene i områdene veier tungt, sier Jernqvist.

LAR SEG IKKE KOMBINERE

Leder Rasmus Hansson i WWF påpeker at er stor forskjell i ak-

tivitet på en værstasjon og oljesupplybase.

— Tungt gods skal fraktes frem og tilbake og man må også regne med mye skips- og helikoptertrafikk, sier han.

I tillegg er det snakk om mudringa av kanaler i de grunne områdene rundt Hopen, slik at store båter kommer seg fram.

— Alt dette lar seg selvsagt ikke forene med vern. Det vil påvirke dyrelivet og redusere verneverdiene, sier Hansson.

Han mener Oljedirektoratet lever totalt i sin egen verden.

— De er både i utakt med sin egen statsråd og oljenæringen. Etter det WWF vet, mener de store aktørene i næringslivet at den tekniske utviklingen har løpt fra slike baser, sier Hansson.

Økokjøtt økte 50 prosent etter kampanje

Også nisjeprodukter må markedsføres. En ti uker lang reklamekampanje gjorde danskene både kjøttstultne og miljøbevisste.

JENS P. TOLDNÆS
Natur & miljø Bulletin

I Danmark har man etter hvert fått et brukbart utvalg av økologisk kjøtt på markedet. Utfordringen har vært å få kundene til å velge disse produktene framfor de vanlige kjøttvarene de er vant til.

KONKURRENTER SAMARBEIDET

En reklamekampanje som rettet seg inn på kjøttdeig og kjøtt-pålegg, pågikk i ti uker, fra mars til juni i år, viste seg å være effektiv. En rekke butikkjeder, blant annet Føtex, Bilka, Netto, SuperBrugsen, ISO, Fakta, Kvickly og Irma har hver for seg kjørt kampanjer med tilbud på økologisk kjøtt. Kjedenes har kjørt kampanjen en uke hver, og tilbudene har vært annonsert i

— Det er mange forskjellige grunner til at danskene velger økologisk kjøtt, sier kampanjeleder Helle Bossen.
(Foto: Økologisk Landsforening)

arbeidet om kampanjen med et budsjett på om lag to millioner danske kroner som blant annet ble bekostet av Direktoratet for fødevarerhverv.

VARENE BLE SYNLIGE

Suksessen blir forklart med at kampanjen synliggjorde de økologiske kjøttvarene i selvbetjeningsdiskene.

Ett av problemene med pålegg og kjøttprodukter er at de synes dårlig i butikkene, sier prosjektleder Helle Bossen ved

kjedenes tilbudsaviser.

I løpet av kampanjeperioden økte omsetningen med 50 prosent for påleggsprodusenten Farre, med 23 prosent for kjøtt-

produsenten Friland og med 13 prosent for økoslakteriet Hane-gal.

Disse tre, som i utgangspunktet er konkurrenter, sam-

COOP-kunder belønnes, men ikke i Norge

I høst har svenske Coop-kunder fått registrert dobbelt så stort kjøpeutbytte på medlemskontoene sine hvis de har valgt et miljømerket produkt. Coop-Norge sier det ikke er teknisk mulig å gjennomføre det samme her i landet.

JENS P. TOLDNÆS
Natur & miljø Bulletin

En liten grønn kløver på handlelappen gjør susen. Drar du så medlemskortet ditt gjennom leseren blir det mer penger på deg som kunde. Et meget bra initiativ av Coop med doble poeng for miljømerkede varer, mener Svenska Naturskyddsforeningen (SNF). Bakgrunnen er at svenske Coop-butikker i høst har gitt kundene dobbelt opp med såkalte MedMera-poeng for innkjøp av miljømerkede produkter, det vil si produkter som er

merket med Svanen, EU-blomsten, FSC-merket og merket Bra Miljøval.

— IKKE TEKNISK MULIG

— Burde ikke dette være en god ide for Coop Norge også?

— Det er en utmerket måte å synliggjøre miljøvennlige og økologiske varer på. Fra før vet vi at synliggjøring bidrar til økt salg. Som regel blir kundene overrasket over hvor mye miljøvennlige varer de faktisk kjøper. I noen tilfeller blir kunder overrasket over hvor lite de kjøper, men begge deler kan jo faktisk

være positivt, sier miljøsjef Knut Lutnæs i Coop Norge.

Men ifølge Lutnæs har imidlertid ikke Coop Norge muligheter til å gjennomføre den svenske belønningsmodellen.

— Vi har diskutert det, men kommet fram til at det av tekniske årsaker ikke er mulig å skille ut kjøpeutbytte slik svenskene har gjort. De har en annen butikkstruktur enn oss, sier han.

MILJØUKE I STEDET

— Hva gjør dere i stedet?

— Vi har såkalte miljøuker i alle våre kjeder to ganger i året.

Vi ser at dette fungerer, for vi øker salget av miljøvennlige og økologiske varer jevnt og trutt. Dette er for øvrig en trend som går igjen i hele Norden, uansett hvilke markedsføringstiltak som blir benyttet, sier han.

Derfor får altså ikke de norske kundene en liten grønn kløver på handlelappen hver gang de velger et øko-sitron eller en rull svanemerket dopapir.

Naturskyddsforeningen er så begeistret for det svenske initiativet at de ber Coop å ta det i bruk i alle sine kjeder over hele Sverige.

Danskene falt for økokjøttet når de bare ble gjort oppmerksomme på det.

Økologisk Landsforening, til den danske næringslivsavisen Børsen.

— Hvilke grupper er det som handler økologisk kjøtt i Danmark?

— Tall fra analyseinstituttet vårt viser at det er en bred og broget kundegruppe. Det skyldes blant annet at kjøpsmotivet er svært variert. Noen vil ha økologisk kjøtt på grunn av dyrevelferd. Andre vil ha bedre smak, mindre pesticider eller mindre medisinerester i kjøttet, sier Bossen.

SATSER VIDERE

Foreløpig har hun ikke tall for hvordan omsetningen har vært etter kampanjens slutt, men konstaterer at det trengs flere aktiviteter for å holde på de relativt ferske øko-kundene.

— Vi har allerede flere nye prosjekter i støpeskjeen for 2004, sier hun.

Direktør Carsten Deibjerg i Friland A/S er naturlig nok godt fornøyd med en omsetningsøkning på 23 prosent for sin bedrift.

— Jeg håper og tror at kampanjen har medvirket til åpne øynene på en del forbrukere når det gjelder økologiske produkter, slik at vi også på lengre sikt kan skape grobunn for et økt salg, sier han.

Ny nettbutikk med nisjemat

Lei av Rema og Rimi? Nå kan du bestille lokalt produsert mat på internett. Skal du på hytta i helgen kan du plukke opp en bugnende hyttekurv på veien. Men hvorfor i all verden skal vi kjøpe syltetøy på nettet?

JENS P. TOLDNÆS
Natur & miljø Bulletin

Kaupa er navnet på en ny nettbutikk hvor du kan bestille mat du vanligvis ikke finner i butikken.

Mange som har sett landbruksminister Lars Sponheim meske seg med et eller annet lokalt produsert landbruksprodukt på TV, og snakket varmt om det, undrer seg over hvor man kan få tak i slik mat hvis man ikke er landbruksminister. I butikken er den i hvert fall ikke.

Selv har regjeringen da også tatt til orde for at det må bli kortere avstand fra lokale produsenter og ut til oss forbrukere. I den nye nettbutikken Kaupa, fallbys nå slik mat ut over det ganske land.

— Kaupa er en felles markeds plass, eller nettportal om du vil. Her kan alle med tilgang til

internett bestille bygdeprodukter og få dem hjem i posten, forteller Unn Jenny Utne Kvam i Kaupa AS.

TOLV PRODUSENTER

Ifølge Utne Kvam er tilbudet i tråd med regjeringens ønske om at verdiskapingen i landbruket må føres tilbake til første ledd, det vil si bonden, så raskt og ubeskåret som mulig.

Foreløpig har Kaupa avtale med tolv produsenter som kan levere frukt, grønnsaker, kjøtt, fisk, saft, syltetøy, krydder og diverse andre såkalte bygdeprodukter. Noe som i praksis er alt fra epleskrellere og skjærefjeler til kokebøker og fine trekasser til den lokalt produserte eplemostkartongen. I tillegg finnes gavekartonger og en rekke produkter fra Arne Brimi i Lom. Kravene til produktene er at de skal være lokalt produsert og av

høy kvalitet. En rekke av matproduktene er økologiske.

HYTTEKURVER

Skal du på hytta i helga kan du bestille en såkalt hyttekurv med forskjellig slags innhold. Den plukker du opp på veien fra en av Kaupas hentestasjoner.

— Foreløpig har vi bare dette tilbudet i Valdres og Fyresdal, men vi vil satse på å dekke flere hytteområder etter hvert, sier hun.

Hvorfor vil folk kjøpe ost og spekeskinke på internett? Ifølge Utne Kvam viser markedsundersøkelser Kaupa har foretatt av de fleste forbrukere ønsker å vite mer om maten vår, hva den inneholder, hvor den er produsert og av hvem. Smak er også et viktig salgsargument for Kaupas produkter, forteller Utne Kvam.

Naturvernforbundet sier nei til "Levende skog"

Norges Naturvernforbund vil ikke lengre samarbeide med skogeierne, noe skogeierne er svært skuffet over.

TONE MIKALSEN
Natur & miljø Bulletin

Samarbeidsprosjektet "Levende skog" ble avsluttet i 1998, men nå skal standardene for prosjektet revideres. "Levende skog" inneholder 23 standarder for bærekraftig skogdrift og stiller konkrete krav til blant annet skogdrift, hogstform og gjensetting av viktige trær.

Naturvernforbundet (NNV) har deltatt i prosjektet "Levende skog" siden 1997 og på siste landstyremøte ble prosjektet tatt opp for ny vurdering. Etter strid innad i forbundet vedtok NNV tilslutt å trekke seg ut av prosjektet.

— Essensen er at vi vil prioritere vern av skog og da kan vi ikke bruke ressurser på "Levende skog". Små forventninger til sluttresultatet var også en grunn til ikke å gå inn på nytt, sier leder Erik Solheim i Norges Naturvernforbund.

SATSER PÅ VERN

— Hvorfor vil dere ikke lengre være med i "Levende skog"?

— Vi har ikke tro på at resultatene av prosjektet vil innfri resultatene. Vi har lenge ment at både standard og forvaltning av for eksempel biologisk gammel naturskog er for dårlig. Også Veritas ønsker klarere standarder på hva som er brudd og ikke brudd, sier Solheim.

Veritas er en stiftelse som blant annet kontrollerer at standardene følges.

Naturvernforbundet satser nå alt på vern av skog. Målet er at 4,5 prosent av produktiv skog skal vernes etter naturvernloven,

Samarbeidsprosjektet "Levende skog" ble avsluttet i 1998, men nå skal standardene for prosjektet revideres. "Levende skog" inneholder 23 standarder for bærekraftig skogdrift og stiller konkrete krav til blant annet skogdrift, hogstform og gjensetting av viktige trær.

i tråd med forskernes anbefaling av hva som er nødvendig for å sikre livets mangfold i skogene. I dag er bare 1 prosent av den produktive skogen vernet.

SKUFFET OG OVERRASKET

Skogsjef Nils Bøhn i Norges Skogeierforbund er både overrasket og skuffet over Naturvernforbundets vedtak.

— Arbeidet med å revidere standardene, blant annet for naturskog, er akkurat satt i gang. Vi synes det er forferdelig leit at Naturvernforbundet nå plutselig har bestemt seg for å ikke bli med i dette arbeidet, sier Bøhn.

Etter planen skal revisjonen vært ferdig i løpet av første halvår 2004.

I KRANGEL

I juni for to år siden kom det første bruddet mellom "Levende

skog" og NNV. Da avviste Norges skogeierforbund kravet om å kartlegge naturskog som et middel til å ta vare på de biologiske verdiene i skogen. NNV mente at så lenge det heter at "naturskogens kvaliteter i det produktive skogsarealet skal ivare-

retas", var det viktig å vite hva naturskog egentlig er og hvor den finnes. Da Norges Skogeierforbund avviste dette kravet ville ikke NNV å fortsette drøftingene.

Skogsjef Nils Bøhn i Norges Skogeierforbund er både overrasket og skuffet over Naturvernforbundets vedtak.

FAKTA

Levende Skog er et prosjekt for et bærekraftig skogbruk i Norge som ble avsluttet i 1998. Nå skal standardene revideres.

Prosjektet startet som følge av økt internasjonal fokus på skog- og miljøspørsmål blant annet i markedet, og norsk skogbruks eget ønske om å forvalte skogen langsiktig og ansvarlig.

Representanter for skogeierorganisasjonene, skogindustri, myndigheter, fagbevegelse, miljø, friluft- og forbrukerorganisasjoner har deltatt i prosjektet.

Stadig flere firehjulinger

I løpet av siste halvår har antall firehjulinger økt fra 5.500 til 6.400.

TONE MIKALSEN
Natur & miljø Bulletin

I vinter skrev N&M Bulletin at bestanden av firehjulinger (små traktorer under 500 kilo i egenvekt) var doblet på et halvt år. Da skyldtes økningen både nysalg og endringer i Opplysningsrådet for veitrafikk sin All Terrain Vehicle-definisjon (ATV) som disse firehjulingene faller inn under. Denne gang kan Opplysningsrådet fortelle at det kun er nysalg som er årsaken til økningen i bestanden.

— FORFERDELIG

Dag Elgvin i Naturvernforbundet Finnmark synes økningen av firehjulingene er helt forferdelig.

— Hvilken næring i Norge har en vekst på 30 prosent 6-7 år på rad? Den som taper her er naturen og norsk friluftslivstradisjon, sier Elgvin.

Øystein Løland er redaktør i det nyoppstartede magasinet ATV Nordic som omtaler firehjulinger. Han hevder det er en svært liten gruppe som ødelegger naturen med firehjulingene.

— Jeg vet ikke hvem Løland sikter til, men det er noen grupper som har lov til å kjøre med loven i hånd - blant annet reindriftsamene ved Spalca øst for Kvænangen. Men de har kuttet ut vårmerking av kalvene for å unngå å kjøre med firehjulingen rundt St. Hans. Nå tar de merkingen på høsten i stedet når de uansett skal hente dyrene, sier han.

FORSLÅR TOTALFORBUD

En annen gruppe Elgvin nevner er reindriftsamene, nærmere bestemt ved Lákkonjårga vest for Alta.

— De tar nå ut slaktedyrene på sommerbeitet. Dermed har de en mindre flokk å flytte til

Dype gjørmespor som gjør at nestemann må kjøre utenfor sporene fører til vifter som enkelte steder er hundre meter brede.

høstbeitet og klarer seg med færre kjøreturer. Dette er to grupper som er bevisst på problemene firehjulingene fører med seg og som gjør noe med det,

— Firehjulinger er miljøvennlige

Firehjulinger skader naturen, men er et løft for miljøaksen. Det mener redaktør i ATV Nordic, Øystein Løland.

ATV står for All Terrain Vehicle, en klasse som firehjulinger faller inn under. I juni kom første utgave av magasinet ATV Nordic - et magasin som omtaler kjøretøy i denne klassen. Opplaget er på 9500 og magasinet har base i Alta.

— Vi har sett en økning i antall firehjulinger og har tro på at det kan være et marked for et magasin, sier redaktør Øystein Løland i ATV Nordic.

IKKE BLINDE FOR SKADER

— Naturvernere har dokumentert at firehjulinger skader naturen. Tar dere opp problemstillinger knyttet til det?

— Det er en svært liten

gruppe som lager sporene i terrenget. Det er de som med loven i hånden har rett til å kjøre over alt i sin næringsvirksomhet. Vi er ikke blinde for at ATV - som et hvilket som helst annet kjøretøy, eller en hvilken som helst utstrakt aktivitet i utmark - kan være til skade for naturen. Men det blir unyansert å si at ATV som framkomstmiddel skal blinkes ut som en fiende av miljøet, mener han.

TRAKTOR ER VERRE

Løland påstår at med rett bruk kan de faktisk erstatte andre kjøretøy som er langt mer miljøfiendtlige.

— De fleste kjøretøy og ar-

beidsredskap som brukes på barmark er langt tyngre enn en ATV, et eksempel på det er traktoren. Det alene er en grunn til at en firehjuling er et miljøvennlig framkomstmiddel. I tillegg bruker de også mye mindre drivstoff enn en traktor og lignende.

ET STØVELTRYKK

Løland påstår at enkelte ATV-modeller ikke lager større avtrykk enn en støvel.

— Vi som bruker ATV er like opptatt av å bevare miljøet som alle andre. Ingen kjøper en ATV for å rasere naturen, sier han.

Ifølge Løland bruker de aller fleste kjøretøyet på traktorveier,

forteller Elgvin.

Norsk reindrifts landsfor- ening har foreslått å innføre totalforbud mot å kjøre med firehjulinger på høst- og vinterbeitet fordi naturen er svært sårbar på det tidspunktet.

BEGRENSE KJØRINGEN

Elgvin tilføyer at elgjegerne kan skyte og hente elg utenfor løypene. Det har de lov til i henhold til motorferdselsloven. Han påpeker imidlertid at det er dokumentert en del kjørespor i forbindelse med dette.

— Elgjegerne kan begrense kjøringen mer. Det går an å partere skrotten på stedet og bære delene bort til nærmeste kjørevei, sier Elgvin.

Naturvernforbundet har sendt brev til Miljøverndepartementet hvor de alarmerer om naturskadene som firehjulingene fører med seg og skisserer en rekke tiltak.

FIREHJULINGER

Antall firehjulinger registret fylkesvis 31.06.2003. (Tall i parentes per 31.12.2002.)

Østfold: 197 (151), Akershus 241 (190), Oslo 207 (154), Hedmark 217 (170), Oppland 188 (148), Buskerud 407 (317), Vestfold 75 (57), Telemark 274 (212), Aust-Agder 354 (302), Vest-Agder 508 (439), Rogaland 374 (304), Hordaland 166 (140), Sogn og Fjordane 104 (142), Møre og Romsdal 198 (143), Sør-Trøndelag 388 (333), Nord-Trøndelag 329 (312), Nordland 487 (426), Troms 379 (343), Finnmark 1304 (1250), Svalbard 16 (17)

skogsveier og i gårdsdrift.

— Fra i år er det også mulig å kjøre ATV på vei. Dessuten selges svært mange ATV som minikjøretøy der de brukes på lukkede områder under tilsyn av voksne.

OECD slakter frivillige avtaler

Frivillige avtaler mellom industri og myndigheter er populære, men gir minimale forbedringer av miljøet. Ikke er de økonomisk effektive heller, konkluderer OECD.

AUDUN GARBERG
Natur & miljø Bulletin

Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD) har vurdert bruken av frivillige avtaler mellom industri og miljømyndigheter i en rekke forskjellige land. Konklusjonen er at slike avtaler sjeldent gir miljøforbedringer ut over hva som uansett ville ha skjedd. Målene blir rett og slett satt for lavt, fordi myndighetene ikke har tatt seg tid til å gjennomføre grundige analyser på området før de setter seg ved forhandlingsbordet. I realiteten er det næringslivet

og ikke myndighetene som setter målene.

Et annet problem er at mange bedrifter sniker seg unna forpliktelser og lar andre i bransjen betale miljøtiltakene.

DÅRLIG ØKONOMI

Den utstrakte bruken av slike avtaler skyldes ifølge rapporten at miljømyndighetene forsøker å unngå å måtte gjøre klare prioriteringer mellom miljø og andre hensyn. Avtalene er laget for å minimere miljøpolitikkens kostnader på bedriftene. Likevel er den økonomiske effektiviteten ved slike avtaler generelt lav,

konkluderer OECD. De fører ikke nødvendigvis til at tiltakene blir billigst mulig og er i tillegg dyre å administrere. Skatter, avgifter og kvotehandel slår knock-out på avtaler i økonomiklassen. Frivillige avtaler kan imidlertid innebære lavere kostnader for bedriftene enn tradisjonell regulering med utslippskonseksjoner.

BLIR OPPFYLT

En positiv side ved frivillige avtaler er at de ofte kan settes i verk raskere enn andre virkemidler. Dessuten ser avtalene ut til å bli oppfylt i de fleste tilfel-

ler OECD har studert, selv om myndighetene i enkelte tilfeller stilltiende aksepterer brudd, for eksempel når det viser seg å være dyrere å nå målene enn tidligere antatt.

OECD avslutter rapporten med en rekke anbefalinger til miljømyndighetene. Dersom frivillige avtaler allerede er tatt i bruk bør myndighetene vurdere om de fungerer tilfredsstillende og hvorvidt risikoen bak speilet - for eksempel å innføre en avgift ved brudd på avtalen - er troverdig. Vurderer man nye avtaler bør man først utrede hva som vil skje i de kommende år uten endringer i politikken. Man bør samtidig vurdere alternative løsninger som enten kan supplere avtalene eller være troverdige trusler mot brudd på avtalene.

NORSKE AVTALER

I Norge ble fem frivillige avtaler om innsamling og gjenvinning av emballasjeavfall inngått mellom myndighetene og næringslivet i 1995. Miljøverndepartementet har også inngått en avtale med aluminiumsindustrien om at de prosess-baserte utslippene av klimagasser skal reduseres med 55 prosent per produsert tonn aluminium fra 1997 til 2005. Dessuten ble prosessindustrien første januar 2002 fritatt for avgift på sine utslipp av SO₂, mot å inngå en frivillig avtale som forplikter industrien til å redusere sine utslipp med 5000 tonn innen 2010. Regjeringen har også inngått en avtale med elektrobransjen om redusert bruk og utslipp av SF₆. Bare den norske avtalen om SO₂ er nevnt i OECD-rapporten.

Returordningen for plast er en konsekvens av frivillige avtaler mellom Miljøverndepartementet og næringslivet.

tive løsningen på avfallsproblemet.

Hambro viser til at målene for innsamling og gjenvinning av emballasje ligger høyere i Norge enn forslaget til et nytt og strengere EU-direktiv på området.

En ekstern evaluering av avtalene om innsamling og gjen-

vinning av emballasjeavfall har da også gitt dem godt skussmål. Det har imidlertid vært et problem at enkelte bedrifter sniker seg unna forpliktelsene. Hambro mener problemet med gratisspassasjerer ville vært på samme nivå med en forskrift, mens man lettere kan tette smutthullene ved å bruke en avgift.

Strålende fornøyd

Frivillige avtaler fungerer svært godt for innsamling og gjenvinning av emballasjeavfall mener Miljøverndepartementet.

— Vår erfaring fra avfallsområdet er at slike avtaler er vellykkede og nyttige virkemidler, sier avdelingsdirektør Ellen C. Hambro i Miljøverndepartementet.

Fem frivillige avtaler om innsamling og gjenvinning av emballasjeavfall ble inngått mellom departementet og næringslivet i 1995. Avtalene ble revidert i vår og undertegnet av miljøvernminister Børge Brende.

— Norge er et lite land med oversiktlige bransjer. Det har kanskje gjort det enklere å få til gode avtaler, mener Hambro.

— OECD-rapporten antyder at målet med frivillige avtaler er å unngå konflikt med enkelte næringer, heller enn å få best mulig resultat for miljøet?

— Det har helt klart ikke vært hensikten med våre avtaler på avfallsområdet. Vi har satt oss ned for å finne den mest effek-

Svenske miljøvernere sørger over Anna Lindh

Anna Lindh var en av de mest respekterte svenske politikerne. — En ansett miljøforkjemper, en tidligere aktivist og en personlig venn, sier generalsekretær Lennart Daléus i Greenpeace.

JENS P. TOLDNÆS
Natur & miljø Bulletin

Svenske miljøvernorganisasjoner er bestyrtet over mordet på utenriksminister Anna Lindh. Lindh var miljøvernminister i perioden 1994-98.

— Vi finner ikke ord for vår sorg og vårt sinne over denne ugjerningen. Mordet er et knivhugg mot selve demokratiet, sier generalsekretær Svante Axelsson i Svenska Naturskyddsföreningen.

KUNNSKAPSRIK

Ifølge Axelsson var Lindh imponerende i de årene hun var miljøvernminister. Først og fremst gjennom å være svært belest og kunnskapsrik i alt som hadde med hennes første ministerpost å gjøre, men også som en politiker som tok seg tid til personlige samtaler.

— Hun lyttet interessert og hadde stor sympati for miljøorganisasjonene, sier han.

— Vi som tror på engasjert samfunnsarbeid må ikke gi opp. Det er den beste måten vi kan hedre henne på, sier Axelsson.

GRØNN JURIST

Også svenske Greenpeace erklærer dypt savn og sympati med mennesket og politikerens Anna Lindh.

— Hun var en av de mest respekterte svenske politikerne. Som engasjert miljøvernminister og jurist var hun sentral i å ferdigstille den samlede svenske miljølovgivningen, sier generalsekretær i Greenpeace, Lennart Daléus.

Daléus arbeidet selv i Riksdagen i denne perioden som rådgiver i miljølovsspørsmål.

— Vi hadde mange konfrontasjoner, men hun var en person

Svenske miljøvernorganisasjoner er bestyrtet over mordet på utenriksminister Anna Lindh. Lindh var miljøvernminister i perioden 1994-98. (Foto: Socialdemokraterna)

som alltid så mennesket bak uenigheten. Etter hvert ble hun en personlig venn, sier han.

ÅRENE ETTER RIO

Også Anna Lindhs internasjonale engasjement viste seg tydelig i miljøpolitikken. Ikke minst

fordi hun var miljøvernminister i årene etter Rio-konferansen, i perioden da alle de fine ordene i Rio skulle bli virkelighet og praktisk politikk, mener Daléus.

— Hun var selv en gammel aktivist fra fredsbevegelsen. Jeg

tror nettopp hennes bakgrunn som engasjert organisasjonsmenneske gjorde at hun kom svært godt ut av det med miljøbevegelsen. Hun visste hva organisasjoner var, hvordan de fungerer og hvor viktige de er for samfunnet, sier han.

Utfordrer Bush på miljø

Miljøpolitikk seiler inn i den gryende amerikanske presidentvalgkampen. George W. Bush risikerer nederlag i utnevnelsen av ny sjef for USAs forurensningstilsyn.

AUDUN GARBERG
Natur & miljø Bulletin

Miljødebatten blomstrer opp i USA, hvor demokrater og moderate republikanere ypper til strid mot president Bush. Et av sammenstøtene angår utnevnelsen av ny sjef for det amerikanske forurensningstilsynet (EPA). Direktør Christine Todd Whitman trakk seg i protest i juni etter gjentatte nederlag mot de konservative i Bush-administrasjonen. Nå har Bush nominert guvernør Michael O. Leavitt i Utah til stillingen. Leavitt har lite positivt å vise til i miljø saker og demokratene vil utnytte høringene av ham i Kongressen for det de er verd.

Bråket har allerede startet. Senator Hillary Rodham Clinton truer med å blokkere nominasjonen av Leavitt i protest mot Bush-administrasjonens hem-

melighold av informasjon om luftkvaliteten etter terrorangrepene mot World Trade Center. Clinton sier til New York Times at dette er en alvorlig sak, ikke bare for miljøet, men også for tilliten til myndighetene.

Clinton er medlem av komiteen som skal arrangere høringene av den nye EPA.-sjefen. Det gir senatoren mulighet til å trenere hele prosessen og dermed tvinge frem en ny kandidat.

LIBERMAN-MCCAIN

Også presidentens egenrådige klimapolitikk møter motstand i kongressen. Demokraten Joseph Liberman har sammen med republikaneren John McCain fremmet et lovforslag om å regulere utslippene av klimagasser. Liberman er en av utforderne i kampen om å bli demokratisk presidentkandidat ved valget neste år. De to sena-

torene fremmet forslaget bare seks dager etter at kongressen ble satt i januar i år, i håp om å holde saken varm i hele den to år lange kongressperioden.

SVAKT PUNKT

— Forslaget skulle opprinnelig stemmes over som en del av energilovgivningen, men blir nå tatt opp til egen avstemning i Senatet. Det er forslagsstillerne veldig glade for, fordi de får enda mer fokus og grundig debatt om emnet, forteller Guri Bang ved Cicero Senter for klimaforskning. Hun arbeider med en doktorgrad om klimapolitikken i USA sammenlignet med Norge og Tyskland. Bang forteller at amerikanere flest ifølge opinionsmålinger tror på menneskeskapte klimaendringer, men selv om det ikke er noe sterkt press for å endre politikken.

Både demokrater og republi-

kanere anser miljø som et av den sittende presidentens svakeste punkt. Miljøsakene appellerer først og fremst til velgere på Øst og Vestkysten, og kan bidra til å sikre demokratene flertall i såkalte sving-stater.

— Bush ser ut til å ha gitt opp velgere som er opptatt av miljø. Måten han snakker på appellerer mer til folk i Midtvesten, konkluderer Bang.

Det har fått den republikanske partistrategen Frank Luntz til å rope varsku. Tidligere i år ba han republikanerne om å myke opp språkb Bruken i miljø saker. Han ber sine partifeller om å snakke varmt for investeringer i miljøteknologi og beskyttelse av nasjonalparker og skoger, samt endre ordbruken fra "global oppvarming" til "klimaendringer" og omtale seg selv som "naturvernere" i stedet for "miljøvernere".

Gen-protokoll blir bindende

11. september trådte Cartagena-protokollen i kraft. Dermed kreves forhåndsinformert samtykke for import og eksport av GMO.

JORUNN GRAN
Natur & miljø Bulletin

I skyggen av andre verdensbegivenheter trådte den såkalte Cartagena-protokollen i kraft 11. september - etter at målet var nådd om godkjenning av protokollen i minst 50 land.

Forhåndsinformert samtykke Cartagena-protokollen er opprettet for å beskytte biologisk

mangfold og helse mot eventuelle farer knyttet til genetisk modifiserte organismer (GMO). Protokollen skal sikre et juridisk rammeverk for handel med genmodifiserte organismer på tvers av landegrensene, og den ble vedtatt opprettet i 1995 som et supplement til FNs konvensjon om biologisk mangfold (Rio-konvensjonen) fra 1992.

Siden supplementet ble en del av konvensjonen for biolo-

gisk mangfold i 2000, har 103 parter i Rio-konvensjonen underskrevet Cartagena-protokollen, og 57 har nå ratifisert den.

Ifølge regelverket gitt i protokollen, kreves såkalt forhåndsinformert samtykke før forsøk eller handel med genmodifiserte organismer kan skje.

— GRUNNLEGGENDE SKRITT

— Dette er et grunnleggende skritt i retning av bedre global overvåking av GMO. Vi trenger dette for å kunne utnytte fordelene ved bioteknologi og på samme tid redusere risiko for miljø og helse, sier EUs miljøkommissjonær Margot Wallström.

Hun understreker at i kraft-

redelsen av Cartagena-protokollen spesielt vil være nyttig for utviklingsland som ofte ikke har ressurser til selv å gjøre risikoanalyser omkring bioteknologi.

Partene i Cartagenaprotokollen skal etter planen møtes til sin første konferanse i Malaysia i februar 2004.

PARALLELT MED EU-REGLER

EU har nylig vedtatt et strengt regelverk for genmodifisert mat og dyrefor. EU-kommisjonen antyder at EU-reglene for handel med GMO vil tre i kraft sent denne høsten. Innenfor de nye reglene ligger blant annet forhåndsgodkjenning, merking og grenseverdier.

Ikke bra i Brasil

Brasils president Luis Ignacio Lula da Silva har hatt makten i snart ett år, og regnskogen i Amazonas forsvinner som aldri før. Bare indianerområdene holder stand.

JENS P. TOLDNÆS
Natur & miljø Bulletin

Amazonas forsvinner. Hørt det før? Javist, men nå er det verre enn på lenge, forteller daglig leder Lars Løvold i Regnskogsfondet.

— Avskogingstallene for perioden august 2001 til august 2002 var om lag 40 prosent høyere enn året før, og de nest høyeste på 14 år, sier Løvold.

Ifølge Løvold forsvant 25 400 kvadratkilometer regnskog i løpet av perioden.

— I klimasammenheng er utslippene av CO₂ knyttet til avskoging i Amazonas i 2002 beregnet til 260 millioner tonn karbon. Dette utgjør om lag tre fjerdedeler av Brasils totale karbonutslipp, sier han.

Hovedårsaken til den store økningen i avskoging er sannsynligvis soya-dyrking.

— Soya er blitt et stort eksportprodukt for Brasil og produksjonen medfører omfattende avskoging. Mange av de store kvegeierne satser på soya nå, sier Løvold.

INDIANERE BEDRE ENN VERN

Trolig er indiansk bosetting det som i størst grad hindrer avskoging i Amazonas. Det går nemlig betydelig bedre i de regnskogsområdene som er bebodd av indianere.

— Avskogingen i de indianske områdene er på om lag én prosent. Til sammenligning er tallet om lag 17 prosent i Amazonas generelt, forteller Løvold.

En annen skogkategori i Amazonas er de føderalt verne- de områdene, det vil si naturreservater og nasjonalparker. Her er avskogingen om lag 2 prosent, det vil si dobbelt så høy som i indianerområdene.

I såkalte delstatlige vernede områder fungerer vernet enda dårligere. Her er avskogingen på hele 8 prosent.

— Tallene viser at de omfattende indianerreservatene i Brasil utgjør en viktig barriere mot avskoging. Trolig fordi de er bebodd og fordi indianerne har fått offisiell anerkjennelse for sine rettigheter der. Naturreservatene forvaltes som de var ubebodd og aldri skal brukes av mennesker.

Trolig er indiansk bosetting det som i størst grad hindrer avskoging i Amazonas.

VRIENT FOR LULA

— Brasils sosialdemokratiske president Luis Ignacio Lula da Silva har sittet ved makten i om lag et år nå. Hvordan takler han miljøutfordringene i Amazonas?

— Han har en vanskelig agenda fordi han skal skape sosial utvikling og oppfylle løftet om "null sult" og samtidig bevare markedets tillit. Lula har satt inn mange dyktige folk på miljøsidene, men det er fare for at langsiktige miljø- og urfolks hensyn kan bli ofret for mer kortsiktige kompromisser. Han er nesten nødt til å måtte skuffe mange av sine svært forvent-

ningsfulle tilhengere.

— Du sier han har satt inn mange sterke folk på miljøsidene. Hvilken innflytelse har miljøvernminister Marina Da Silva i Lulas nye Brasil?

— I likhet med mange land er det dessverre en rekke departement med større innflytelse enn miljøverndepartementet. Marina da Silva nyter imidlertid stor anerkjennelse og respekt i befolkningen og i det politiske miljøet. Dette inkluderer presidenten, og det er vanskelig å tenke seg en annen kandidat som kunne hatt bedre forutsetninger under Lula, sier Løvold.

— Lurt å ligge unna Lorentzen
Regnskogsfondet mener det er riktig av kongeparet og ikke besøke Erling Lorentzen og hans selskap.

Det norske statsbesøket til Brasil i oktober, med kongeparet i spissen, omfatter ikke Kong Haralds svoger Erling Lorentzen og hans selskap Aracruz. Lorentzen selv har reagert på dette og henvendt seg til Utenriksdepartementet om saken. Regnskogs-

fondet synes kongeparet har handlet lurt.

— Vi mener det er riktig av kongeparet å ikke besøke et så omstridt selskap som Aracruz. Lorentzen opererer ikke i selve Amazonas, men i den meget artsrike Atlanterhavsskogen som

tidligere strakk seg langs hele kysten, fra det sørlige Brasil og opp mot nordøst. Nå er det bare om lag 5 prosent igjen av denne skogen, sier daglig leder Lars Løvold i Regnskogsfondet.

BIDRATT BETYDELIG

Ifølge Løvold har Aracruz bidratt betydelig når det gjelder å redusere denne verdifulle skogen gjennom å erstatte den med hurtigvoksende eukalyptus, altså en såkalt monokultur.

— Dette har skjedd på egne eiendommer, og gjennom å sti-

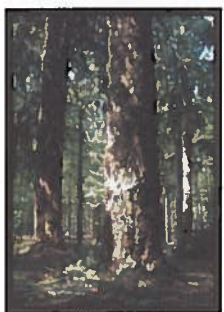
mulere til omlegging på eiendommene til småbrukere og andre.

TAPTE MOT INDIANERNE

— Jobber Regnskogsfondet aktivt i forhold til Aracruz?

— For noen år tilbake støttet vi de indianerne som krevde at Aracruz anerkjente deres jordrettigheter til deler av Aracruz' territorium. Etter at selskapet til slutt ga seg og inngikk en avtale som innebar overføring av millioner av kroner over en tiårsperiode, har vi ikke arbeidet i forhold til selskapet, sier Løvold.

Siden sist

FÆRRE PASSASJERER

584 millioner passasjerer reiste med kollektive transportmidler i 2002. Dette var en nedgang på 14 millioner passasjerer eller 2,3 prosent fra 2001 til 2002, melder Statistisk Sentralbyrå. På 90-tallet økte andel passasjerer med 23 prosent.

VARMERE

Tropiske regnskoger kan bli netto bidragsyter av CO₂ etter hvert som temperaturen øker, skriver bladet Cicerone. Endringene i netto årlig utslipp eller opptak av CO₂ i tropiske regnskoger kan være av samme størrelsesorden som utslipp fra bruk av fossilt brensel.

OLJETRANSPORT

Transporten av russisk og østeuropeisk olje er mange ganger større langs kysten av Sørlandet og Rogaland enn utenfor finnmarkskysten, melder NTB.

BILFRI

22. september er bilfri dag i Europa, men i de fleste norske byer går trafikken som vanlig, skriver Dagsavisen. I Oslo blir imidlertid områder av sentrum stengt både 20, 21 og 22. september.

ØL MED URAN

Carlsberg legger ned sitt bryggeri i Stockholm etter at det ble kjent at kildevannet de har brukt til å brygge øl inneholder uran, melder Aftenbladet.

SAMLET

Partiene i Buskerud - med unntak av SV - står

samlet mot utvidet vern av Trillemarka/ Rollagfjell, skriver Drammens Tidende.

ØNSKER SFT

Krf i Telemark ønsker å flytte statlige tilsyn til Grenland. Øverst på ønskelista står Statens forurensningstilsyn, melder NRK.

STAALESEN

Forfatter Gunnar Staalesen får Miljøprisen 2003 av Naturvernforbundet Hordaland for sitt engasjement for bybane i Bergen.

EL-AVGIFT

Næringslivet slipper å betale el-avgift fra første januar nest år. Men fra første juli må næringslivet betale avgift for elektrisitet til oppvarming, skriver Dagens Næringsliv. Avgiften på oppvarming blir beholdt for å unngå at vannbåren varme fra for eksempel bioenergi taper markedsandeler.

KOSTHOLDSRÅD

Ni havner i Nordland er kraftig forurenset av miljøgifter og nye kostholdsråd er innført, skriver Aftenposten. Verst er situasjonen i Henningsvær, Svolvær og Sandnessjøen.

GAUSTAD

Utbyggingen av skianlegg og hytter til mer enn to milliarder kroner ved Gaustadtoppen er igang, melder Varden.

3000 MÅL

Lenger sør i Telemark foreslår fylkesmannen å verne 3000 mål natur fordelt på 29 friluftsområder i Bamble, Kra-

gerø og Porsgrunn.

RISIKO

Utenriksdepartementet har finansiert opphugging av atomubåter på Kola i flere år. Stortinget krevde at det ble utført risikoanalyse før opphugging, men det overlot departementet til russerne, skriver Aftenposten.

SUNT

Økologisk mat er sunnere enn annen mat viser en undersøkelse fra det danske Fødevareministeriet. Økologiske matvarer inneholder mer av stoffet flavonoider som sannsynligvis styrker menneskers forsvar mot giftstoffer, skriver Berlinske Tidende.

VANNKRAFT

Landets vannverk teoretisk kan bidra med omkring én terrawatt-time. — Når vannverkene likevel repareres etter flomskadene i sommer, bør man vurdere å installere turbiner, sier stortingsrepresentant Ingvild Vaggen Malvik (SV) til Adresseavisen.

BILLIG KRAFT

Prisen på varmepumper halveres. Hos Elektrokjeden Expert koster de nå ned mot 13000 kroner, mens konkurrenten Elkjøp varsler priser på mellom 10 000 og 15 000. Det er halvparten av hva slike varmepumper kostet tidligere, skriver Dagsavisen.

HYDROGENKRAFT

De første delene til Hydros kombinerte vind- og hydrogenkraftverk ankom Utsira med båt

7. september. To vindmøller skal nå settes opp. Anlegget skal stå ferdig i desember og forsyne ti husstander med kraft året rundt.

GASSFERGER

Fem nye gassferger skal bygges på oppdrag fra rederiene Stavangerske AS og HSD. Oppdraget til en verdi av 1,3 millioner kroner avhenger av at rederiene får konsesjon på to fergesamband i 15 år, skriver Stavanger Aftenblad. Samferdselsministeren er positivt innstilt.

TVINGER SEG FREM

Gråsonen i Barentshavet kan tvinge frem et norsk-russisk petroleumsamarbeid, melder NTB. Russerne tror området inneholder verdens største gassfelt, og vil inn i løpet av fem år.

TRIKSER

Selskapet Plastretur oppgir at 58 prosent av plasten blir energigjenvunnet, men mye av plasten brennes uten at all energi utnyttes. Gjenvinningsgraden er ikke 58, men 45 prosent, skriver nettstedet Forskning.no

PIGGAVGIFT

Oslo kommune bør gjeninnføre avgiften på piggdekk, mener Samferdselsdepartementet. Bruken av piggdekk økte med nærmere 50 prosent i fjor, etter at avgiften ble fjernet, melder NRK. Naturvernforbundet oppfordrer departementet til å bruke tvang for å få avgiften tilbake.

Forsiktig fraspark for EU-debatt

Nå åpner landets største miljøorganisasjon for EU-debatt. Av de store miljøorganisasjonene hittil er det bare Natur og Ungdom som har et klart standpunkt til norsk medlemskap.

kommentar

I 1994 sa de demokratiske miljøorganisasjonene samstemt nei til EU, mens det florerte av tilhengere i Bellona. I dagens gryende EU-debatt er landskapet langt fra like oversiktlig. Bare Natur og Ungdom (NU) har hittil gjentatt sitt nei-standpunkt fra 1994.

Nå åpner landsstyret i Norges Naturvernforbund (NNV) for EU-debatt i organisasjonen. Bakgrunnen er et vedtak fra landsmøtet i juni som slo fast at man skal "Setta i gang skuleringsarbeid i organisasjonen på konsekvensar av EØS- og eit eventuelt EU-medlemskap for miljøpolitikken i Noreg...". Nå er det opp til generalsekretæren å legge frem et forslag til hvordan debatten skal foregå.

FORANDRING - ELLER IKKE?

Flere miljøorganisasjoner retter nå fokus mot Norges forhold til Brussel. Framtiden i våre hender (FIVH) har markert seg med en rapport med svært positiv omtale av Unionens miljøpolitikk. De mener EU er "... hoveddrivkraften i utviklingen av norsk miljølovgivning gjennom EØS-avtalen."

Landsmøtet i NU sa i 1989 nei til norsk medlemskap og det standpunktet holder organisasjonen fast ved. At miljøpolitikken blir stadig bedre hjelper ikke når gevinsten spises opp av stadig økende forbruk, mener NU. Ifølge ungdomsorganisasjonen er det "... umulig å kombinere en betydelig reduksjon av klimagassutslipp og annen forurensning med en liberalisering av verdenshandelen, hvor hen-

EU-parlamentet i Brussel. Flere miljøorganisasjoner retter nå fokus mot Norges forhold til Brussel, men Naturvernforbundet er usikker på om nei-vedtaket fra landsmøtet i 1991 fortsatt er gyldig. (Foto: Audun Garberg)

synet til fri flyt og økonomisk vekst står øverst på prioriteringslisten."

NUs argumenter er svært lik argumentene fra folkeavstemningen i 1994. Og en av de viktigste frontlinjene i den nye debatten vil dreie seg om nettopp hva som har skjedd - eller ikke skjedd - siden forrige avstemning. Tilhengerne av EU vil bruke utvidelsen østover og alle nye grønne vedtak fra Brussel for alt de er verd - og vel så det - til å fortelle at situasjonen i dag er svært så forskjellig fra situasjonen i 1994. Med åpningen mot øst kan ikke EU lenger betraktes som en rikmannsklubb. Unionen er blitt alleuropeisk og tvinger nye medlemsland til å rydde opp i gamle miljøsynder og innføre strenge regler på området.

Motstanderne vil på sin side hevde at EU slett ikke har forandret seg i sitt grunnleggende vesen. De vil vise til spørsmål om demokrati, økonomisk vekst

og hensynet til den tredje verden.

TA STILLING ELLER IKKE?

I Naturvernforbundet har man foreløpig ikke bestemt seg for hvorvidt EU-debatten skal ende opp i et ja eller nei-vedtak til norsk medlemskap. Dessuten er det uenighet om nei-vedtaket fra landsmøtet i 1991 fortsatt er gyldig. EU-saken er uansett kontroversiell nok til at et eventuelt nytt vedtak vil bli møtt med utmeldelser, akkurat som for forrige folkeavstemning. Dessuten argumenterer enkelte med at organisasjonen kan gjøre seg mer interessant i en kommende EU-debatt dersom man ikke har valgt side.

På den andre fløyen står de som ser det som selvsagt at forbundet tar stilling. NNVs rolle er å ta stilling til kontroversielle saker - ikke minst når de er såpass betydningsfulle som spørsmålet om medlemskap i Den Europeiske Unionen.

NEI FRA HAUGE

Men det er fortsatt langt frem til et eventuelt vedtak. Heller ikke i de andre miljøorganisasjonene - med mulig unntak av NU - står EU-saken særlig høyt på dagsorden.

Til tross for positive ord om EUs miljøpolitikk, er det liten grunn til å tro at FIVH vil havne på ja-siden. De var klart imot norsk medlemskap i 1994, og har foreløpig ikke tatt opp debatten på nytt. I FIVHs styre sitter både tilhengere og motstandere av norsk EU-medlemskap.

Daglig leder Arild Hermstad mener det er grunn til å forvente en viss overvekt av nei-stemmer blant medlemmene også i dag.

Bellonas Frederic Hauge har - ikke uventet - funnet sin egen originale vinkling på spørsmålet. Nå er Norges mest kjente miljøvernere blitt EU-motstandere - av frykt for at Norge som medlem skal ødelegge EUs klimapolitikk.

AV AUDUN GARBERG

kalenderen

29. SEPTEMBER - 3. OKTOBER

World Climate Change Conference, Moskva
www.wccc2003.org

6. - 10. OKTOBER

Internasjonal miljøjournalist-konferanse
Sted: St. Petersburg, Russland
Arr: International Federation of Environmental Journalists
www.ifej.org

14. - 15. OKTOBER

Naturgasskonferansen
Sted: Holmenkollen Park Hotell
Rica, Oslo
Arr: Norsk Petroleumsforening

17. - 18. NOVEMBER

Biobrensel dagene
Sted: Grand Hotel Terminus,
Bergen
Arr: Norsk Bioenergiforening
Tlf: 23 36 58 70
www.nobio.no

redaksjon

REDAKTØR:
Audun Garberg | Tlf. 22 40 24 25

REDAKSJON:
Jens Petter Toldnæs | Tlf. 22 40 24 23
Tone Mikalsen | Tlf. 22 40 24 24

ADRESSE: Pb 342 Sentrum, 0101 Oslo
Tlf. 22 40 24 00 | faks 22 40 24 10
Mail: redaksjonen@naturvern.no

ABONNEMENT: 280 pr. år (privat) 600 pr. år
(bedrifter) **ANNONSER:** HS Partner,
tlf. 62 94 64 00, faks 62 94 64 05

UTGIVER: Norges Naturvernforbund
www.naturvern.no
TRYKK: Gan Grafisk as
NESTE UTGAVE: 3. oktober

Buddy med Bellona

Håvard Bakke spiller Bellona-medarbeider. Her er han sammen med Pia Tjelta som spiller hans kjæreste Henriette. (Foto: Filmweb)

I filmen Buddy spiller Håvard Bakke Bellona-medarbeider og suser rundt i el-bil. Det har trolig en reklameverdi som tilsvarer et sekssifret beløp.

TOE MIKALSEN
Natur & miljø Bulletin

Buddy hadde premiere 29. august, og har allerede passert 100.000 besøkende. Filmen har fått glitrende kritikker i norsk og utenlandsk presse og vunnet flere publikumspriser.

Buddy handler om Kristoffer som bor i kollektiv og jobber som plakatklistrer. På fritiden lager han videodagbok med kompisene Geir og Stig Inge. Videosnuttene blir vist i Norges mest populære talkshow, og Kristoffer tar av. Han må skjerpe seg for ikke å miste det som betyr mest. Etter hvert faller han for Henriette som er sammen med informasjonsskulenten til Bellona.

Direktør Arne-Inge Christophersen i Initiativ Universal Media anslår atreklameverdien for Bellona i Buddy ligger mellom 100 000 og 500 000 kroner.

— EL-BIL MER TRENDY

— Det er vanskelig å anslå eksakt hvor mye reklameverdien for Bellona er, men det kan bli mer trendy å kjøre el-bil på grunn av Buddy. For dem som har miljøvern i bevissthet kan filmen føre til at de går til det skrittet at de handler produktet fordi folk snakker om at el-bil er kult. Dessuten treffer Bellona målgruppen godt i og med det er en film for unge folk, sier Christophersen.

HAR IKKE SETT FILMEN

Det var i fjor vår at produsentene av filmen entret Bellonas kontor presenterte storyen.

— Vi hadde ingen betenkeligheter med å bidra med rekvisitter, sier Jens Bugge i Bellona.

Han tilføyer at de ikke hadde noen ide om hvilken hype denne filmen skulle få da den ble sluppet. Bugge har ikke selv sett filmen, men synes det er koselig hvis de blir positivt fremstilt.

— Reklamebransjen anslår at reklameverdien ligger mellom 100 000- 500 000 kroner.

— Ja, da gjør den vel det, smiler Bugge fornøyd.

“Mange lykkes med å etablere en oppfatning om at alt her i nord er så sært og spesielt, enten miljømessig eller klimamessig.”

ARVID JENSEN LOBBYISTEN SOM ARBEIDER FOR OLJEBORING I BARENTSHAVET TIL STAVANGER AFTENBLAD